

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

Rasulova Maftuna
Nasimboy qizi

*Samarqand viloyati pedagoglarni yangi
metodikalariga o'rgatish milliy markazi o'qituvchisi*

PBL TEXNOLOGIYASINI TA'LIM JARAYONIDA QO'LLASHDA O'QITUVCHIDA SHAKLLANADIGAN KO'NIKMALAR MAZMUNI

Annotatsiya. Ushbu maqolada musiqa madaniyati fani o'qituvchilarini yangi metodikalarga o'rgatishda loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati, loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyalarini ta'lim dasturiga bog'lashda o'qituvchidan talab qilinadigan ko'nikmalar mazmuni haqida bayon qilingan.

Kalit so'zlar. Loyiha, pbl, ta'lim texnologiyalari, kreativlik, bashoratlash, rejalashtirish, tanqidiy fikrlash, analitik fikrlash, muammolarga yechim toppish haqidagi bilimlar, time-menejment, hamkorlik.

Abstract. In this article, use project-based educational technologies in training music culture teachers in new methodologies, describe the content required from the teacher in connection with the technological educational program.

Keywords. Project, pbl, educational technologies, creativity, prediction, planning, critical thinking, analytical thinking, knowledge about finding solutions to problems, time-management, cooperation.

Абстрактный. В данной статье используются проектные образовательные технологии в обучении учителей музыкальной культуры новым методикам, описывается содержание, требуемое от учителя в связи с программой технологического образования.

Ключевые слова. Проект, пбл, образовательные технологии, креативность, прогнозирование, планирование, критическое мышление, аналитическое мышление, знания о поиске решений проблем, тайм-менеджмент, сотрудничество.

Hozirgi davrda har bir o'qituvchi egallashi lozim bo'lgan eng muhim ko'nikmalardan biri darslarni ta'lim texnologiyalari asosida tashkil qilish va o'tkaza olish ko'nikmasidir. O'z tarkibiga ko'ra bu ko'nikma anchagina murakkabdir. Ba'zi

o'qituvchilar loyihaga asoslangan o'qitish texnologiyasidan foydalanishni afzal ko'rmaligi mumkin. Buning asosiy sabablari sifatida o'qituvchilarda sinfni nazorat qilish va har bir daqiqani rejalashtirish bo'yicha bilimlarning yetarli emasligidan yuzaga keladigan xavotirdir. Loyiha asosida o'qitishning asosiy g'oyasi shundaki, real muammolar o'qituvchilarning qiziqishini o'ziga jalb qiladi va o'qituvchilar yangi bilimlarni egallashlari va muammolarni hal qilishda qo'llashlari bilan jiddiy fikr yuritadilar. O'qituvchi yordamchi rolini o'ynaydi, o'qituvchilar bilan foydali savollar tuzish, mazmunli vazifalarni tuzish, bilimlarni rivojlantirish va ijtimoiy ko'nikmalarga murabbiylik qilish hamda o'qituvchilar tajribasidan o'rgangan narsalarini sinchkovlik bilan baholash. Odatiy loyihalar hal qilish uchun muammo (maktab hovuzidagi ifloslanishni kamaytirishning eng yaxshi usuli qanday?) yoki tekshirish uchun hodisani (yomg'ir nima sabab bo'ladi?) taqdim etadi. Pbl o'quv dasturidagi asosiy mavzular uchun ma'qullash usuli sifatida ma'ruza, darslik va ish daftarida olib boriladigan faoliyat va so'rov kabi boshqa an'anaviy o'qitish modellari o'rnini egallaydi. Bu o'qituvchilarga turish va haqiqiy ma'lumotlarni yetkazib berishdan ko'ra, chuqurroq tushunishni osonlashtirish va baholashga imkon beradigan o'quv qo'llanmasi. Pbl o'qituvchilarning muammolarini hal qilish va ijodiy mahsulot ishlab chiqarishni qasddan rivojlantirib, asosiy tushunchalarni chuqurroq anglash va tanqidiy fikrlash kabi 21-asrning muhim o'quv ko'nikmalarini o'zlashtirishga imkon beradi. O'qituvchilar o'qituvchilarni loyihalash jarayonlaridan o'rganish uchun o'qituvchilar o'qituvchilarni o'rganishga rahbarlik qilishganda o'qituvchilar faol ravishda raqamli tadqiqotchilar va o'zlarining bilimlarini baholovchi bo'lishadi. Shu nuqtai nazardan, pbl - bu o'qituvchilarning butun birlik davomida bajarishi yoki bajarishi bo'yicha mustaqil ravishda o'rganish birliklari. Pbl shunchaki dars yoki birlik oxirida qolib ketgan "faoliyat" (loyiha) emas. Loyihaga asoslangan ta'lim (pbl) bu uslubiy strategiyadir. O'qituvchilar savollar yoki muammolarni hal qilishga asoslangan bir qator vazifalarni amalga oshiradilar. Tinglovchilar jarayon orqali tergov yoki avtonom tarzda hamda ular o'rtasida yuqori darajadagi hamkorlik bilan ijod qilishadi, ular boshqa hamkasblariga taqdim etiladigan yakuniy mahsulotni ishlab chiqarishadi. Loyiha asosida o'qitishning afzalliklaridan biri bu fanlararo tabiatning o'zaro bog'liqligi, shuningdek, bitta loyihada bir nechta yechim bo'lishi mumkin. Tinglovchilar muammolarni hal qilishda o'zlarining strategiyalari va yondashuvlarini erkin tanlaydilar, bu ularning keng dunyoqarashiga ta'sir qiladi. Faol ta'limni amalga oshirish mumkin bo'lgan loyiha asosida o'rganish mantiqan har qanday o'quv intizomiga to'g'ri keladi. O'qituvchilar hamkasblari bilan o'zaro hamkorlikda ishlashlari kerak, ehtimol yanada chuqurroq loyihalarda ishlash ularda loyihalash ko'nikmalarini shakllantiradi. Loyihalarni hal qilish bilan shug'ullanadigan o'qituvchilar muammolarni hal qilish, aloqa, faol tinglash, rejalashtirish yoki o'zini o'zi baholash kabi muhim ahamiyatga ega bo'lgan qobiliyatlarni o'zlashtiradilar. Bu jamoaviylikning ma'nosini ta'kidlaydi. Bir-birini to'ldiruvchi usulda o'qituvchilar o'zlarining bilimlarini nazorat qilishadi. Boshqa muhim hissalar ijodkorlik va tasavvurni rag'batlantiradi. Bundan tashqari, qiyinchilik tug'dirib, takomillashtirish ruhi har bir insonda o'zlarining mukammallik standartlari doirasida ishlaydi. Loyiha asosida o'rganishga yaqinlashganda, quyidagi kabi bir qator elementlar zarur loyiha mavzusi o'qituvchilar uchun dolzarbdir. Biz ularga madaniy, jismoniy, ekologik meros muhiti va boshqalar to'g'risida savol bera olamiz. Ularni ushbu loyiha uchun rag'batlantirish uchun ular kontekstni tushunishlari, ushbu turdagi loyihalarni ishlab chiqish muhimligini tushunishlari va bu

haqida aytib berishlari kerak. Yana bir muhim element baholash mezonlari bo'ladi, ular bilan o'rganish va loyihaning o'zi yaxshiroq aniqlanishi mumkin. Tadbirlarda o'qituvchilar loyiha davomida murojaat qilishlarini o'rganish muhim, ularni o'qituvchi boshqarishi yoki yakka tartibda yoki jamoaviy ravishda boshqarishi kerak. Yakuniy mahsulot, bu fosh etilishi kerak bo'lgan natija. Shuningdek, o'qituvchilardan loyihani o'z-o'zini baholashlari so'ralishi mumkin.

O'qituvchi dars mazmuni va mavzusiga ko'ra darsda qo'llanadigan texnologiyani tanlaydi, bunda asosiy e'tibor, maqsad aniq natijaga erishishga qaratiladi. Albatta bu o'rinda o'quvchilarning bilish saviyasi, qiziqishi va intilishlari mavjud shart - sharoit hisobga olinadi. Masalan, magnitofonda musiqiy asarni eshitish, so'ngra munozara, doira stol atrofida jamoaviy tarzda uni tahlil qilish, erkin munozara asosida asar haqida (nazariy, badiiy-matn) kerakli ma'lumotlarni o'zlashtirish mumkin. Shuningdek, ko'rgazmali vositalar, tarqatma materiallar, turli adabiyotlar, axborot manbalardan ijodiy foydalanish mumkin. O'qituvchi bilan bir qatorda o'qitish jarayoni oldindan loyihalashtirish za'rur. Bu jarayonda o'qituvchi o'quv materialining mazmuni, sinf imkoniyatini, hisobga oladi-o'quvchilarni dars faoliyatini markaziga asosiy harakatlantiruvchi kuchga aylantirish kerak [1]. Darsni yaxshi natijaga olib kela oladigan darajada loyihalashtirish uchun o'qituvchi tomonidan bo'lajak darsni texnologik xaritasini tuzib olishi katta ahamiyatga egadir, chunki darsning texnologik xaritasi har bir mavzu, har bir mashg'ulot xususiyatidan o'quvchilarning imkoniyat va ehtiyojidan kelib chiqqan holda tuziladi. Zamonaviy musiqa madaniyati darslarini badiiy - pedagogik asar deb hisoblash mumkin. Chunki uni o'qituvchi o'z individual ijodidan va tajribasidan kelib chiqqan holda yaratadi. Darsning kompozitsiyasi va dramaturgiyasi, uning badiiy - pedagogik g'oyasi, maqsad va vazifalari, shakllari, metodik usullari va texnologiyalari ham o'quvchilarda musiqaga, o'quv materiallariga qiziqishni o'stirish, ularga musiqa san'ati va madaniyatining ma'naviy mazmunini singdirish, zamonaviy musiqali ijodiy faoliyatni anglashi - bularning hammasi o'qituvchining ijodiy yondashuvchanligining mahsuli hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yo'ldoshev Sh, Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. - Toshkent, fan, 2001
2. Ishmuhammedov.R, Abduqodirov.A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, - fan, 2008 – yil
3. Tolipova Sh. Pedagogik texnologiyalar - do'stona muhit yaratish omili. - Toshkent, yuniref, rtm, xtb, 2005 - yil.
4. Davletshin M. G. Zamonaviy maktab o'qituvchisining psixologiyasi. - Toshkent, - O'zbekiston, 1999 - yil.
5. Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. Tdpu, 2004 - yil.
6. Musiqa o'qitish metodikasi va maktab repertuari. Fanning o'quv - uslubiy majmuasi. - SamDU, 2011 - yil. R
7. Setting the standard for Project based learning. ASCD, VA USD, 2015.